

DE KUFISKE MYNTFUND

FRA HOLTE, ORKEDALEN, OG HERTEN, ALSTAHAUG

AV

B. HARTMANN

MED ET TILLÆG

AV

TH. PETERSEN

4 PLANCHER

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SKRIFTER 1916. NR. 9.

AKTIETRYKKERIET I TRONDHJEM
1918.

I Videnskapsselskapets skrifter for 1913 findes en kortere meddelelse om to interessante og rikholdige kufiske (gammelarabiske) myntfund, der begge var blit gjort i løpet av samme aars sommer. Det merkelige ved disse fund er især at man aldrig før i vort land har fundet saa mange kufiske mynter nedlagt paa et enkelt sted og derhos uden at være blandet med andre slags mynter. Hertil kommer ogsaa begge findesteders nordlige beliggenhed. Det ene av dem blev gjort paa gaarden *Holte* i *Orkedalen* (i matrikullen kaldt *Holtan*); det andet paa *Herten* nær *Sovik* i *Alstahaug* herred i *Helgeland*. Hvad findstederne og fundomstændighederne samt de historiske forhold m. m. forresten i det hele angaar henvises til ovennævnte meddelelse. Begge fund tilhører omtrent samme tid, men m. h. t. mynternes konservering, kan man vel sige at omtrent halvparten av *Holtefundet* er meget vel bevart, resten mindre godt eller daarlig, medens alle de der tilhører *Hertefundet* er i en meget daarlig forfatning. Dette er vistnok begrundet i jordens beskaffenhed, idet de første har ligget i myrjord og de sidste i lerblandet muldjord.

Nærværende kortere artikel og den nævnte foreløbige meddelelse er tænkt at supplere hverandre gjensidig og tillige sammen danne indledning til den nedenfor følgende egentlige, i katalogform holdte beskrivelse av mynterne. Denne er i sin helhed forfattet av professor *A. Seippel*, til hvem herved paa Videnskapsselskapets vegne avlægges en forbindtlig tak for den store tjeneste han har gjort det ved at udføre det vidløftige og vanskelige arbeide at bestemme et saa stort antal mynter, hvorav mange er i en daarlig forfatning.

I den første meddelelse er antallet av mynter der tilhører *Holtefundet* opgit til 58. Man har senere erhvervet 3 mynter til, der var

kommet paa vildspor, hvorved antallet er steget til 61. Likeledes er antallet av mynter der tilhører Hertenfundet steget med 2, alt-saa fra 17 til 19, idet 2 og 2 smaa fragmenter har været slaat sammen, men senere vist sig ikke at tilhøre samme mynt. Altsaa er det hele antal mynter i begge fund tilsammen $61 + 19 = 80$, foruden en firkantet sølvbarre $3\frac{1}{2}$ centimeter lang, der laa i det mindre fund og muligens ogsaa kan have tjent som betalingsmiddel. Samtlige mynter er i katalogen ordnet i sin (virkelige eller formodede) kronologiske følge, og hvert av de to fund for sig. Til løbenumre for Holtefundet er benyttet almindelige taltegn, for Hertenfundet latinske taltegn. Det som paa mynterne staar med arabiske skrifttegn og er transskriberet er gjengivet med kursivskrift. Symbolerne (koranstederne) er fælles for de fleste, de tekniske udtryk likesaa.

Av dubletter er der i det større fund blot en der egentlig kan kaldes saa og forefindes i 2 eksemplarer. Det gjælder en av de sandsynligvis eftergjorte Bulgarmynter med bakvendt skrift og er bemærket i katalogen. I det andet fund er der neppe nogen dubletter. Oftere forefindes vistnok mynter præget i samme aar og paa samme sted, men der er eiendommeligheder ved prægningen som gjør at de ikke kan kaldes dubletter.

Samaniderne, hvis navn er repræsenteret i begge fund, er kaldt saa efter Saman, men den egentlige stifter av riget er Ismail ibn Ahmad (ca. 893 til 907 efter Kr.). Denne og hans efterfølgere erkjendte nominelt kalifens overhøihed, men var i virkeligheden uavhengige. Ismails nærmeste efterfølgeres navne var Ahmad ibn Ismail (907—913), Nasr ibn Ahmad (913—943), Nuh ibn Nasr (943—954). Riget bestod omtrent 100 aar, og mynterne i de 2 fund tilhører den første del av aarhundredet. Det omfattede Transoksanien med flere landstrækninger og havde Bukhara til hovedstad. Samaniderne var i det hele ikke krigersk anlagte og søkte ikke at udvide riket, men kun at bevare hvad de besad. De var en høit kultiveret og begavet slægt, der rundhaandet støttede videnskap og digtning og søkte at befordre udviklingen av en literatur paa persisk istedetfor

paa arabisk. Den berømte digter Rudagi, der levede samtidig med emir Nasr og var hans hofdigter, skal have skrevet over 1 million vers. Samaniderne var ogsaa i besiddelse av en mild og forsonlig aand som er usædvanlig i orienten, og deres historie opviser kun faa eksempler paa grusomhed.

De mynter som er fuldstændig bevaret, fremviser navnene paa prægningssted og prægningstid samt baade paa kalifen og den egentlige fyrste, emiren. Av Holtefundet er prægningsstedet paa 19 mynter Al-Sjasj (Tasjkend), 19 Samarkand, 3 Enderraba, 1 Suwar, 2 Nisjapur, 1 Bukhara, 4 Balkh, 1 Ra's-al-^cain, 1 Halab, tilsammen 51, de øvrige uvisse. Av Hertenfundet er 3 præget i Al-Sjasj, 3 i Samarkand, tilsammen 6. Dette forhold viser ogsaa hvor meget bedre mynterne fra Holte er bevaret end de fra Herten. I Holtefundet er emiren først Ismail, fra no. 8 begynder Ahmad, fra 17 Nasr, paa 59 Nuh, paa 60 Talib, paa 61 Nuh. Paa Hertenmynterne har man først Ismail, fra VI Ahmad, fra IX Nasr. Prægnings-tiden begynder paa begge 896 e. Kr. Sidste aar er paa mynterne fra Holte 950, sidste sikre paa dem fra Herten 913. Kalifernes række begynder i begge fund med al-Mutadid billah og fortsætter med tildels temmelig likelydende navne som katalogen udviser.

Som man vil se, er en større del av mynterne avbildet. Ved udvalget av disse har det bestemmende hensyn været at faa en gjengivelse dels av de bedre konserverede og dels fornemmelig av de sjeldneste eksemplarer, hvorav der i Holtefundet forekommer et forholdsvis stort antal.

Holte-fundet.

1. Sølvmynt, præget i al-Sjās̄j¹ i aaret 283 efter Hidsjra² (= 896/7 efter Christi fødsel).

¹ Nu Tasjkend i Turkestan.

² Muhammeds utvandring fra Mekka til al-Medina, utgangs-punktet for den muhammedanske tidsregning.

Fyrsten som har ladet den præge er *Isma'īl ibn Ahmad* av det bekjendte samanidiske dynasti i Transoxanien. Over hans navn staar, som sædvanlig, navnet paa den daværende khalif: *al-Mu'tadid billah*. (Pl. I, 1).

Mynten findes nævnt hos Fraehn¹, cl. VI, 10 a (p. 41) og Tornberg², cl. IX, 15 (p. 157).

2. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 283* efter Hidsjra (= 896/7 efter Chr.).

Fyrsten under hvem den er præget er *Isma'īl ibn Ahmad*, og khalifen *al-Mu'tadid billāh*.

Denne mynt adskiller sig fra den foregaaende ved en noget forskjellig prægningsmaate og derved at fyrsten her blot kaldes *Isma'īl*.

Cfr. Tornberg, cl. IX, 16 (p. 157).

Mynten er gjennemboret paa to steder og er rimeligvis bleven benyttet som smykke.

3. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 284* efter Hidsjra (= 897/8 efter Chr.), medens *al-Mu'tadid billāh* var khalif og *Isma'īl ibn Ahmad* fyrste i Transoxanien. (Pl. I, 3).

Cfr. Fraehn, cl. VI, 14 (p. 41) og Tornberg, cl. IX, 19 (p. 158).

4. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 286* efter Hidsjra (= 899/900 efter Chr.) under *al-Mu'tadid billah's* khalifat og *Isma'īl ibn Ahmad's* regjering som fyrste i Transoxanien.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *19 (p. 42) og Tornberg, cl. IX, 28 (p. 159).

5. Halvdelen av en sølvmynt som er præget i et av aarene 280—289 efter Hidsjra (= 893—902 efter Chr.).

Man kan læse den sidste del av navnet *al-Mu'tadid billāh* (den daværende khalif) og av navnet *Isma'īl ibn Ahmad* (fyrste eller emir i Transoxanien). — Prægningsstedet er helt borte.

¹ Ch. M. Fraehnii Recensio numerum Muhammedanorum Academiae Imp. Scient. Petropolitanae. Petropoli 1826.

² Numi Cufiei Reg. Numophylacii Holmiensis, quos in terra Sueciae repertos digessit et interpretatus est C. J. Tornberg. Ups. 1848.

6. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 291* efter Hidsjra (= 903/4 efter Chr.).

Khalif var den gang *al-Muktafi billāh*; som fyrste i Transoxanien regjerede fremdeles *Isma'īl ibn Ahmad*.

Cfr. Tornberg, cl. IX, 54 (p. 162).

Præget paa denne mynt er somme steder noget utydeligt, dog ikke saa meget at bestemmelsen i nogen henseende bliver tvilsom.

7. Sølvmynt, *præget i Enderāba i aaret 291* efter Hidsjra (= 903/4 efter Chr.), medens *al-Muktafi billāh* var khalif og *Isma'īl ibn Ahmad* emir i Transoxanien. (Pl. I, 7).

Under formelen paa adversen staar *walīju-d-daula*, hvormed maaske menes tronarvingen (den senere emir Ahmad).

Præget er tildels utvasket. Istf. Enderāba er skrevet *Endera*.

Der er boret et lidet hul i mynten.

Det synes at være en sjelden mynt.

Cfr. Tornberg, cl. IX, 58 (p. 163).

8. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 295* efter Hidsjra (= 907/8 efter Chr.) under *al-Muktafi billāh's* khalifat; fyrste i Transoxanien er nu *Isma'īl's* søn, *Ahmad ibn Isma'īl*.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *78 (p. 56) og Tornberg, cl. IX, 112 (p. 171).

9. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 297* efter Hidsjra (= 909/10 efter Chr.).

Khalif er nu *al-Muktadir billāh*; fyrste i Transoxanien er *Ahmad ibn Isma'īl*.

Cfr. Fraehn, cl. VI, 89 (p. 58) og Tornberg, cl. IX, 124 (p. 173).

10. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 298* efter Hidsjra (= 910/11 efter Chr.) under *al-Muktadir billāh's* khalifat og *Ahmad ibn Isma'īl's* regjering som fyrste i Transoxanien. (Pl. I, 10).

Cfr. Fraehn, cl. VI, *95 c. (p. 59) og Tornberg, cl. IX, 134 sqq. (p. 175).

11. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 298* efter Hidsjra (= 910/11

efter Chr.) under *al-Muktadir billāh* som khalif og *Ahmad ibn Isma'īl* som fyrste i Transoxanien.

Denne mynt adskiller sig kun ved nogle smaa eiendommeligheder i prægningen fra den foregaaende.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *95 (p. 59) og Tornberg, cl. IX, 134 (p. 175).

12. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 298* efter Hidsjra (= 910/11 efter Chr.) under *al-Muktadir billāh's* khalifat og *Ahmad ibn Isma'īl's* regjering i Transoxanien.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *96 (p. 60) og Tornberg, cl. IX, 145 (p. 176).

Mynten er gjennemboret paa to steder, og har vel tjent som smykke her i landet.

13. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 299* efter Hidsjra (= 911/12 efter Chr.) under *al-Muktadir billāh* som khalif og *Ahmad ibn Isma'īl* som fyrste i Transoxanien.

Cfr. Fraehn, cl. VI, 101 (p. 61) og Tornberg, cl. IX, 151 (p. 177).

14. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 299* efter Hidsjra (= 911/12 efter Chr.) under *al-Muktadir billāh's* khalifat og *Ahmad ibn Isma'īl's* regjering i Transoxanien. (Pl. I, 14).

Mynten adskiller sig ved nogle eiendommeligheder i prægningen fra den foregaaende.

Præget er tildels slidt og utydeligt.

(Cfr. Tornberg, cl. IX, 152 (p. 177).)

15. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 299* efter Hidsjra (= 911/12 efter Chr.) under *al-Muktadir billāh's* khalifat og *Ahmad ibn Isma'īl's* regjering i Transoxanien.

Denne mynt er en variant av de to foregaaende, med visse særegenheder i prægningen.

Cfr. Fraehn, cl. VI, 101 a (p. 61) og Tornberg, cl. IX, 157 (p. 177).

16. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 300* efter Hidsjra (= 912/13 efter Chr.) under *al-Muktadir billāh* som khalif og *Ahmad ibn Isma'īl* som fyrste i Transoxanien.

Cfr. Tornberg, cl. IX, 176 (p. 180).

17. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 300* efter Hidsjra (= 912/13 efter Chr.).

Khalifens navn er fremdeles *al-Muktadir billāh*; som emir optræder nu *Nasr ibn Ahmad*.

Præget er et par steder ufuldstændigt.

Cfr. Fraehn, cl. VI, 140 (p. 70) og Tornberg, cl. IX, 216 (p. 186).

18. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 300* efter Hidsjra (= 912/13 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Skriften er meget defect og tydningen som følge herav tildels usikker; navnlig gjelder dette aastallet.

(Cfr. Tornberg, cl. IX, 217 (p. 186) ?).

19. Sølvmynt, *præget i aaret 300* efter Hidsjra (= 912/3 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. Prægningsstedet er unævnt. (Pl. I, 19).

Denne mynt har jeg ikke fundet nævnt nogetsteds. Det kan være et spørgsmaal om det ikke er en av de mynter Volga-Bulgarerne satte i omløb som imitationer av de samanidiske.

Der er boret tre smaa hul i mynten; det ene av disse har sprængt bort et lidet stykke av randen.

20. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 301* efter Hidsjra (= 913/14 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. I, 20).

Præget er tildels utydeligt; navnlig er eneren i aastallet temmelig utvasket.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *141 (p. 70) og Tornberg, cl. IX, 221 (p. 186).

21. Sølvmynt, *præget i aaret 301* efter Hidsjra (= 913/14 efter Chr.). Forøvrigt er det meste av indskriften bortslidt eller utydeligt. Khalif-navnet maa være *al-Muktadir billāh*, men blot de tre første bokstaver kan læses; emirens navn (uden tvil *Nasr ibn Ahmad*) er helt utvasket. (Pl. I, 21).

Under den sædvanlige formel paa adversen staar et ord som

begynder med «alm»; dette maa sandsynligvis ogsaa være *al-Muktadir*. Det ligger derfor nær at antage at vi her har den samme mynt som er nævnt hos Fraehn, cl. VI, *143 (p. 70) og av ham betegnes som sjelden.

22. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 302* efter Hidsjra (= 914/15 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

I mynten er der boret et hul.

Cfr. Fraehn, cl. *146 (p. 71) og Tornberg, cl. IX, 234 (p. 188).

23. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 302* efter Hidsjra (= 914/15 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. I, 23).

Eneren i aastallet er ikke sikker, da skriften paa det sted hvor den staar er temmelig utvasket.

Præget er for begge navns vedkommende ufuldstændigt eller forvansket. (Istf. *al-Muktadir* staar blot: *al-Mukd* og istf. *Nasr ibn Ahmad* blot: *Nasr* [eller snarere *Masr*] *ibn...d*).

Jeg finder ikke denne mynt med dens eiendommeligheder nævnt andre steder. Den tør saaledes være meget sjelden; maaske er det en av Volga-Bulgarenes imiterede mynter.

24. Sølvmynt, *præget i aaret 303* efter Hidsjra (= 915/16 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh*. — Prægningsstedet er utvasket. (Pl. I, 24).

Under formelen paa det første felt staar (Abu-) *l-ʿAbbās ibn amīr al-muʿminīn* (= Abu-l-Abbās, søn av de troendes behersker ʔ: khalifens søn, selv senere khalif under navnet *al-Rādī billāh*).

Dette er muligens den samme mynt som findes nævnt hos Fraehn, cl. II, *319 (p. 20**); den synes at være meget sjelden.

Et ganske lidet stykke av randen er borte.

25. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 303* efter Hidsjra (= 915/16 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Cfr. Fraehn, cl. VI, 155 (p. 71) og Tornberg, cl. IX, 246 (p. 190).

26. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 303* efter Hidsjra (= 915/16 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

I khalif-navnet er nogle bokstaver bortslidte.

Cfr. Fraehn, cl. VI, 156 (p. 73) og Tornberg, cl. IX, 247 (p. 190).

I mynten er der boret et litet hul. Paa et andet sted findes rester av en hempe, som har været paasat.

27. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 304* efter Hidsjra (= 916/17 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *164 (p. 75) og Tornberg, cl. IX, 255 (p. 191).

28. Sølvmynt, *præget i Nīs̄jāpur i aaret 304* efter Hidsjra (= 916/7 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn (A)hmad*. (Pl. II, 28).

Mynten frembyder den mærkværdighed at khalif-navnet er skrevet bakvendt (∴ fra venstre til høire). Dette, og prægningmaaten i det hele, gjør det sandsynligt at vi her har for os en av Volga-Bulgarernes efterligninger. Det er vistnok en sjelden mynt.

29. Sølvmynt, *præget i Enderāba i aaret 306* efter Hidsjra (= 918/19 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Under formelen i det første felt staar: *Ahmad ibn Sahl*, navnet paa en av emirens første tillidsmænd.¹

Cfr. Fraehn, cl. VI, *182 (p. 79) og Tornberg, cl. IX, 276 (p. 194).

30. Sølvmynt, *præget i Enderāba i aaret 306* efter Hidsjra (= 918/9 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. II, 30).

Mange ord er sammendragne eller ufuldstændig skrevne. Ordet for «aar» mangler.

¹ Se om ham i Mirkhond, *Histoire des Samanides*. Texte persan et traduction par Defrémery, p. 22 et 134.

Mynten synes at være sjelden; kanske er det en imitation som nr. 28.

31. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 306* efter Hidsjra (= 918/19 efter Chr.).

Under khalif-navnet (*al-Muktadir billāh*) staar her ikke som sædvanlig Nasr ibn Ahmad, men *Mikāl ibn Dsjaʿfar*.

Cfr. Fraehn, cl. VI, 180 (p. 78) og Tornberg, cl. IX, 272 (p. 193).

32. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 308* efter Hidsjra (= 920/21 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Præget er tildels utvasket. — Hvor aarhundredet skulde staa er mynten gjennemboret.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *195 (p. 81) og Tornberg, cl. IX, 292 (p. 197).

33. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 308* efter Hidsjra (= 920/21 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Aarstallet er for aarhundredets vedkommende forvansket i skriften, men kan selvfølgelig ikke være tvilsomt.

Mynten er temmelig lig den foregaaende, men lidt anderledes præget. Paa begge mangler præpositionen foran by-navnet.

Cfr. Tornberg, cl. IX, 296 (p. 197).

34. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 308* efter Hidsjra (= 920/21 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. II, 34).

Cfr. Fraehn, cl. VI, *196 (p. 81) og Tornberg, cl. IX, 301 (p. 198).

35. Sølvmynt, *præget i Samarkand i aaret 308* efter Hidsjra (= 920/21 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Denne mynt adskiller sig ved prægningsmaaten fra den foregaaende. Paa randen er et par smaa stykker avbrudte.

36. Sølvmynt, *præget i Samarkand i 308* efter Hidsjra (= 920/21

efter Chr.). Under khalifens navn (*al-Muktadir billāh*) staar her ligesom paa no. 31 *Mikāl ibn Dsjaʿfar*. (Pl. II, 36).

Den indre rundskrift paa adversen (med prægningsstedet og aarstallet) er bakvendt (∩: gaar fra venstre til høire).

Præget er tildels utydeligt og ufuldstændigt.

Mynten er sandsynligvis en bulgarsk imitation, og vistnok temmelig sjelden.

37. Sølvmynt, *præget i Samarkand i 308* efter Hidsjra (= 920/21 efter Chr.). Under khalifens navn (*al Muktadir billāh*) staar ogsaa her *Mikāl ibn Dsjaʿfar*. Mynten er i det hele aldeles congruent med den foregaaende.

38. Sølvmynt, *præget i Nisjāpur i aaret 309* efter Hidsjra (= 921/22 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *207 (p. 83) og Tornberg, cl. IX, 320 (p. 200).

39. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 310* efter Hidsjra (= 922/23 efter Chr.) under khalifen *al Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Cfr. Fraehn, cl. VI, 208 (p. 85) og Tornberg, cl. IX, 321 (p. 200).

40. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 310* efter Hidsjra (= 922/23 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billah* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. II, 40).

Præget paa denne mynt er yderst slet og forvansket, saa man ikke med fuld sikkerhed kan læse andet end emirens navn; dog er khalif-navnet utvilsomt og prægningssted og aarstal høist sandsynlig de ovenfor angivne.

Jeg finder ikke mynten nævnt andre steder. Sandsynligvis er den en imitation som har sit ophav hos Volga-Bulgarene.

41. Sølvmynt, *præget i Enderāba i aaret 310* efter Hidsjra (= 922/23 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Præget er gjennemgaaende utydeligt og tildels utvasket.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *210 (p. 85) og Tornberg, cl. IX, 325 (p. 201).

42. Halvdelen av en sølvmynt som er *præget i aaret 310* efter Hidsjra (=922/23 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Prægningsstedet er borte og navnene saa utvasket at man ikke kan læse dem med fuld sikkerhed.

43. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 312* efter Hidsjra (= 924/25 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Cfr. Tornberg, cl. IX, 344 (p. 203).

Et litet stykke er avbrudt.

44. Sølvmynt, *præget i al-Sjās̄j i aaret 316* efter Hidsjra (= 928/29 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. II, 44).

Cfr. Tornberg, cl. IX, 377 (p. 208).

45. Sølvmynt, *præget i Balkh i aaret 318* efter Hidsjra (= 930 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. II, 45).

Denne mynt er, saa vidt vides, ikke forefundet andre steder.

46. Sølvmynt, *præget i Balkh i aaret 320* efter Hidsjra (= 932 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. II, 46).

Under formelen i det første felt staar *Nuh ibn Nasr*, navnet paa emiren Nasr's søn og efterfølger.

Prægningsstedet er næsten utvasket.

Mynten er gjennemboret.

Cfr. Tornberg, cl. IX, 408 (p. 213). Tornberg betegner mynten som sjelden og merkværdig.

47. Sølvmynt, *præget i¹ Balkh i aaret 320* efter Hidsjra (= 932

¹ Præpositionen foran prægningsstedet mangler.

efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Præget er for aastallets vedkommende forvirret og tildels utvasket, men maa dog vistnok tydes som ovenfor gjort.

Mynten findes ikke nævnt andensteds.

48. Et stort fragment av en sølvmynt som er præget under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*, altsaa mellem 300 og 320 efter Hidsjra (= 912/13 og 932 efter Chr.). Prægningsstedet er maaske *Samarkand*. — Skriften er tildels ufuldstændig og forvirret (saaledes *al-Mukd* istf. *al-Muktadir*). Maaske er mynten en imitation, som er bragt til torvs av Volga-Bulgarerne.

49. Sølvmynt, præget under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. Begge disse navn er ufuldstændig og feilagtig skrevne, og myntens præg i det hele saa forvirret at det ikke er muligt at sige noget mere om den. Uten tvil er det en bulgarsk efterligning.

50. Sølvmynt, præget under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. Disse to navn findes paa begge sider, men forresten intet som kan tjene til nærmere bestemmelse av mynten. Den er vistnok en imitation. — Et lidet stykke av randen er avklippet.

51. Fragment av en sølvmynt, hvor man tydelig læser emiren *Nasr ibn Ahmad's* navn og derover med nogenlunde sikkerhed ogsaa khalifen *al-Muktadir billāh's* navn. Forresten er alt av interesse borte eller utvasket, eller saa forvirret at det ikke er muligt at tyde det med sikkerhed. — Prægningsstedet synes at kunne være *al-Sjāsĵ*.

Ogsaa denne mynt gjør indtryk av at være en imitation.

52. En yderst slet og slurvet præget sølvmynt, hvor intet andet kan læses end navnene *al-Muktadir billāh* og *Nasr ibn Ahmad*. Ogsaa disse er meget ufuldstændig og compendiøst skrevne.

53. Sølvmynt, præget i *Ra's-al-'ain*, som det synes, i aaret 322 efter Hidsjra (= 933/34 efter Chr.) under khalifen *al-Rādī billāh*. (Pl. II, 53).

Aarstallet er godtsom utvasket, men kan neppe være noget andet end det nævnte.

Mynten synes ikke at være fundet andre steder.

54. Sølvmynt, præget i *Samarkand* i aaret 322 efter Hidsjra (= 933/34 efter Chr.) under khalifen *al-Rādī billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. II, 54).

Mynten vides ikke fundet andre steder.

55. Sølvmynt, præget i *Balkh* i aaret 323 efter Hidsjra (= 934/5 efter Chr.) under khalifen *al-Rādī billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. III, 55).

Under formelen i det første felt staar navnet paa emirens søn og efterfølger: *Nūh ibn Nasr*.

Jeg har ikke fundet mynten nævnt andre steder.

56. Sølvmynt, præget i *Samarkand* i aaret 327 efter Hidsjra (= 938/39 efter Chr.) under khalifen *al-Rādī billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Cfr. Fraehn, cl. VI (suppl.), 230 b. (p. 570) og Tornberg, cl. IX, 459 (p. 220).

57. Sølvmynt, præget i *Samarkand* i aaret 331 efter Hidsjra (= 942/43 efter Chr.) under khalifen *al-Muttakī lillāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*.

Hundred-tallet er godtsom bortslidt, men det kan efter sagens natur ikke være noget andet end 3(00); de øvrige tal saavel som navnene er fuldstændig tydelige.

Cfr. Tornberg, cl. IX, 479 (p. 223).

58. Sølvmynt, hvorpaa man nederst i det andet felt læser khalifnavnet *al-Mu(sta)kfī billāh*.

I det første felt staar ikke den sædvanlige formel, men derimod

følgende inscription: *Malik al-sal(tana)* (o: Han som eier herredømmet) *al-Ikhsji(d) Hala(b)*. Pl. III, 58).

Da al-Mustakfi's khalifat blot varede fra 333 til 334 efter Hidsjra, maa mynten sandsynligvis være præget i et av disse to aar. — *al-Ikhsjīd* var statholder i Syrien (og Ægypten), og skal være død i 334. — Halab (o: Aleppo) i Syrien er vel prægningsstedet.

Forøvrigt er en del av skriften utvasket, og tydningen derfor ikke hævet over tvil.

Jeg finder ingen steder spor av nogen mynt som ligner denne; den tør være en stor sjeldenhed.

59. Halvdelen av en sølvmynt, [*præget*] i *Samarkand* i aaret [33]5 efter Hidsjra (= 946/47 efter Chr.) under khalifen *al-Mut[i] lillāh* og emiren *Nūh ib[n Nasr]*. (Pl. III, 59).

Av aarstallet mangler alt undtagen eneren (5) og av khalif- og emir-navnet den sidste halvdel, men da det gjenstaaende er aldeles tydeligt, kan der ikke være nogen tvil om bestemmelsen.

Jeg har ikke fundet denne mynt nævnt andre steder.

60. Sølvmynt, *præget* i *Suwar* i aaret 338 efter Hidsjra (= 949/50 efter Chr.) av Bulgar-fyrsten *Talib ibn Ahmad*, som over sit eget navn har skrevet khalifnavnet *al-Mustakfi billāh*.¹ (Pl. III, 60).

Talib herskede over det bulgarske rige ved Volga. Hovedstaden i dette rige hed Bulgar; en anden by der i landet hed Suwar. Bulgarerne havde tidligere nøiet sig med at eftergjøre de samandiske mynter; nu havde de altsaa begyndt at præge egne mynter.

Cfr. Tornberg, cl. XI, 1 (p. 246).

61. Sølvmynt, *præget* i *Bukhāra* i aaret 339 efter Hidsjra (= 950/51 efter Chr.) under khalifen *al-Mustakfi billāh* og emiren *Nūh ibn Nasr*.

Mynten er brudt i to stykker.

Cfr. Tornberg, cl. IX, 521 (p. 230—31).

¹) *al-Mustakfi billāh* var ikke længer khalif, men Samaniderne og ligesaa Bulgar-fyrsten vedblev desuagtet at bruge hans navn paa sine mynter, endog efter hans død; det varede nemlig en tid før de vilde anerkjende hans efterfølger *al-Muti lillāh*. (Se dog no. 58).

Herten-fundet.

I. Sølvmynt, præget i *al-Sjās̄j* i aaret 283 efter Hidsjra (= 896/97 efter Chr.) under khalifen *al-Muʿtadid billāh* og emiren *Ismaʿīl ibn Ahmad*. (Pl. III, I).

Præget er tildels utvasket eller utydeligt paa grund av rust.

Cfr. Fraehn, cl. VI, 10 (p. 41) og Tornberg, cl. IX, 13 (p. 157).

II. Sølvmynt præget i et av aarene 280—289 efter Hidsjra (= 893—902 efter Chr.). Prægningstedet er ulæseligt paa grund av rust. Paa den stærkt slidte revers kan man saavidt skimte navnene *al-Muʿtadid billāh* (khalifen) og *Ismaʿīl ibn Ahmad* (emiren).

III. Sølvmynt, præget i et av aarene 280—289 efter Hidsjra (= 893—902 efter Chr.), nemlig under khalifen *al-Muʿtadid billāh* og emiren *Ismaʿīl ibn Ahmad*. Av disse to navn kan man læse en del; alt andet er bortrustet.

IV. Sølvmynt, præget i *Samarkand* i aaret 294 efter Hidsjra (= 906/7 efter Chr.) under khalifen *al-Muktafī billāh* og emiren *Ismaʿīl ibn Ahmad*. (Pl. III, IV).

Av aarstallet er det meste bortrustet; blot begyndelsen av eneren (4) er bevaret; men da baade khalifens og emirens navn er sikkert, følger aarstallet for tierens og hundredtallets vedkommende av sig selv.

Cfr. Fraehn, cl. VI, *57 (p. 51) og Tornberg, cl. IX, 109 (p. 171).

V. Sølvmynt, præget under khalifen *al-Muktafī billāh* og emiren *Ismaʿīl ibn Ahmad*. Disse navn kan man med sikkerhed læse, om de end ikke er fuldstændig bevarede. Alt andet er ødelagt av rust.

VI. Sølvmynt, præget i *al-Sjās̄j* i aaret 298 efter Hidsjra (= 910/11 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Ahmad ibn Ismaʿīl*. (Pl. III, VI).

Khalifens navn er utydeligt paa grund av slit, og emirens navn er ufuldstændigt, men intet av dem kan der være nogen tvil om.

Cfr. Holte-fundet 10.

VII. Sølvmynt, præget under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Ahmad ibn Ismaʿīl*. Begge disse navn er klare og tydelige. Alt andet er bedækket med rust. Jeg synes at skimte spor av tallet 90; hvis dette er rigtigt, maa mynten være præget i et av aarene mellem 295 og 299 efter Hidsjra (= 907—912 efter Chr.).

VIII. Sølvmynt, præget under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Ahmad ibn Ismaʿīl*. Derom er ingen tvil, uagtet navnet *Ismaʿīl* er godtsom utvisket. Prægningssted og aarstal er ulæselige paa grund av rust.

IX. Sølvmynt, præget i *Samarkand* i aaret 301 efter Hidsjra (= 913/14 efter Chr.) under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. (Pl. III, IX).

Cfr. Fraehn, cl. VI, *142 (p. 70) og Tornberg, cl. IX, 223 (p. 186). Et ubetydeligt stykke av mynten er avbrudt.

X. Sølvmynt, præget under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. I begge disse navn er et par av de midterste bokstaver uteladt. Prægningsstedet synes at være *al-Sjās*. Aars-tallet er utydeligt, og kan ikke læses med sikkerhed; det ligger mellem 301 og 320 efter Hidsjra (= 913 og 932 efter Chr.) (Pl. III, X).

I mynten er der en liten spræk.

XI. Sølvmynt, præget under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. Prægningsstedet er maaske *Samarkand*. Av aars-tallet kan blot den sidste del (300) læses. (Pl. III, XI).

I kanten er der et par smaa skar.

XII. Fragment av en sølvmynt, hvorpaa man kan læse det meste av navnene *al-Muktadir billāh* og *Nasr ibn Ahmad*, men ellers intet av betydning for dens bestemmelse.

XIII. Sølvmynt, hvorpaa man med nogenlunde sikkerhed kan læse khalif-navnet *al-Muktadir billāh*. Alt andet er ulæseligt paa grund av rust. — En del av selve mynten er bortrustet.

XIV. Fragment av en sølvmynt, som sandsynligvis er præget under khalifen *al-Muktadir billāh* og emiren *Nasr ibn Ahmad*. Der findes dog ikke andet som kan læses end slutningen av de to navn, og ogsaa dette er meget utydeligt.

XV. Sølvmynt med meget utydelige og tvilsomme spor av et khalif-navn (*al-Muktadir billāh?*) og et emir-navn (*Nasr ibn Ahmad?*). Mynten er bedækket, og for en stor del fortæret, av rust.

XVI. Fragment av en sølvmynt, hvorpaa begyndelsen av et khalif-navn (*al-Muktadir?*) utydelig og usikkert skimtes gjennem rusten.

XVII. Fragment av en rusten sølvmynt, hvorpaa man maaske kan synes at skimte emir-navnet *Nasr* (∴ *Nasr ibn Ahmad*).

XVIII. Fragment av en sølvmynt, hvorpaa jeg synes at skimte begyndelsen av et by-navn (*Enderāba?*). Alt er bedækket av rust.

XIX. Ulæseligt fragment av en forrustet sølvmynt.

Tillæg.

I forbindelse med publikationen av disse efter vore forhold betydelige kufiske myntfund fra Holte og Herten turde det være av interesse at gi en samlet oversigt over de øvrige fund av kufiske mynter, som kjendes fra det nordenfjeldske Norge. En saadan foreligger nemlig ikke, siden O. Rygh i sin grundlæggende avhandling i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1877 om den yngre jernalder i Norge s. 120 ff. gav en fortegnelse over

samtlige ældre norske myntfund.¹ Siden den tid er der imidlertid kommen endel nye fund til av kufiske mynter, for det nordenfjeldske Norges vedkommende foruten Holte- og Hertenfundene ialt 4 mynter i 3 fund. Hertil kan føies en ny kufisk mynt fra det bekjendte findested paa Sand i Verdalen. Der kjendes saaledes for tiden følgende fund:

SØNDRE TRONDHJEMS AMT.

1. Vitsø, Hevne pgd. Dirhem, præget i *al-Muhammadija* 767/8 e. Kr. for den senere kalif *al-Mahdi* i hans far *al-Mansurs* regjeringstid. Omtrent $\frac{1}{4}$ er avbrukket, og mynten er meget slitt. Fundet 1843 i et litet ekekar sammen med over 30 hele mynter av sølv og nogen brudstykker, stumper av tvunden sølvtraad og glat sølvtraad opviklet i hespeform m. m. Av mynterne var flere av Ethelred, adskillige av Ottonerne, 2 svenske av Olav Skotkonung, derhos 2 engelske penninge fra det 14. aarh. De sidste maa dog forutsættes at være kommen sammen med de øvrige ved sammenblanding efter fundet. Fundet antages nedlagt noget ind i det 11. aarh., antagelig c. 1020—1030. Den kufiske mynt er bestemt av professor C. A. Holmboe.

Trondhjems Museums myntsamling.

T.hjems VSS. i 19. aarh. VIII, s. 172.

Aarb. for nord. Oldk. 1877, s. 128.

K. Rygh: Faste forn. og oldsagfund i Søndre Trondhjems amt, s. 162.

2—9. Torgaard, Tilder s., Klæbu pgd.

2. 2 sandsynligvis sammenhørende brudstykker av en mynt præget 714 e. Kr.

3. Brudstykke av en mynt præget under *Harun al-Rasjid* (798—802 e. Kr.).

¹ En fortegnelse over de kufiske myntfund i Norge blev i begyndelsen av 1877 git av K. Rygh i T.hjems Vidsk. Selsk. Skr. i det 19. Aarh., bd. VIII, s. 172 f. — Sml. O. Rygh: Norske Myntfund fra det niende Aarhundrede, Kra. Vidsk. Forh. 1876. A. W. Brøgger: Angelsaksiske Mynter fra VIII og IX Aarhundrede i Norden, Norsk Hist. Tidsskr. 5 R., I, s. 344 ff. H. Schetelig: Arabiske mynter paa Vestlandet, «Oldtiden» III, s.25 ff.

4. Brudstykke av en mynt præget 861/2 e. Kr.
5. Præget av *al-Musta'in billah* (862/3 e. Kr.).
6. Præget 808/9 e. Kr.
7. Præget mellem ca. 800 og 900 e. Kr. Er forsynet med en hempe av et riflet baand.
8. Brudstykke uten myntsted og aar.
9. Ubestemmelige brudstykker av en mynt. Skal ha været forsynt med hempe i likhet med no. 6.

Fundet under veiarbeide 1876 sammen med en sammenbøiet firkantet ten av sølv, omtrent 8 cm. lang, avhugget i begge ender og vægtig 23,7 gr., et større brudstykke antagelig av et mundbit av jern samt endel kul. Findestedet ligger i et større gravfelt, hvorfra der kjendes en række fund fra yngre jernalder. Mynterne, som er bestemt av professor J. P. Broch, kan antages nedlagt omkring 900 e. Kr.

Trondhjems Museums oldsaksamling no. 1667—9.

Aarsb. fra For. t. n. fort. bev. 1876, s. 85 f., 96.

T.hjems VSS. i 19. aarh. VIII, s. 172 f.

Aarb. f. nord. Oldk. 1877, s. 128.

10—11. Høstad, Byneset pgd.

10. Omtrent trediedelen av en samanidisk mynt præget i *Samarkand* 945/6 e. Kr. Bestemt av professor A. Seippel.

11. Kufisk mynt med avslitt præg.

Begge er fundet ved grustak i kanten av en haug sammen med

- a. 2 halsringe av sølv, hvorav den ene (fig. 1) nærmest er lik R. 706, snoet av 3 par flettede tene, imellem hvilke der er lagt snoninger av 2 dobbelte, tvundne traade, som nu delvis mangler. Den anden ring er formet væsentlig paa samme maate, men her mangler de snoete traade.
- b. Brudstykke av en ten av sølv, utvilsomt oprindelig et stykke av en stor ringnaal som R. 680 eller 686.
- c. 2 stykker betalings sølv, det ene et brudstykke av en firesidet ten, det andet av en flettet ring.
- d. Der skulde ogsaa være fundet en rund plate av størrelse som

et tokronestykke med ornamenter og efter finderens opfatning med en indskrift langs kanten; denne gik istykker ved optakningen, og stykkerne gik tapt. Antagelig en kufisk mynt.

Fundet maa opfattes som et markfund eller skattefund og ikke som gravfund.

Fig. 1. $\frac{1}{2}$.

Trondhjems Museums oldsaksamling 4961 f., 5005, 5076 og 5121. Aarsb. fra For. t. n. fortidsm. bev. 1896, s. 99; 1897, s. 85.

12. Strinda eller Stjørdalen. En i 1875 fundet dirhem, sandsynlig abbasidisk, maaske fra kalifen *al-Mu'tazim billah* (833—842 e. Kr.). Indskriften tildels ulæselig, mindre paa grund av slit, idet den snarere synes at ha været utsat for et sterkt slag eller tryk, hvorved trækkene er gledet over i hverandre. Bestemt av professor J. P. Broch.

Trondhjems Museums myntsamling.

T.hjems VSS. i 19. aarh. VIII, s. 172.

Aarb. f. nord. Oldk. 1877, s. 128, vel den samme som no. 45, der er angit fundet i Strinda eller Værdalen.

13. *Fosen* (?). Dirhem, næsten aldeles avslitt og derved saagodtsom ulæselig. Den side, hvor tegnene i randen endnu er nogenlunde synlige, er uten tvil forsiden, da der er en dobbelt randskrift. Skal være fundet (senest i begyndelsen af 19. aarh.) «ved Søkanten» i det Trondhjemske, antagelig derfor i Fosens fogderi.

Trondhjems Museums myntsamling.

T.hjems VSS. i 19. aarh. VIII, s. 173.

Aarb. f. nord. Oldk. 1877, s. 128.

NORDRE TRONDHJEMS AMT.

14. Vernes, Nedre Stjørdalen pgd. En samanidisk dirhem fundet 1813 ved gravning paa Vernes kirkegaard. Præget 944/5 e. Kr. i *Samarkand* under *Nūh ibn Nasr's* regjering i Transoxania. Kalif var den gang *al-Muttakī lillāh*.

Universitetets myntsamling.

L. D. Klüwer: Norske Mindesmærker, s. 50, hvor mynten er bestemt.

T.hjems VSS. i 19. aarh. VIII, s. 173.

Aarb. f. nord. Oldk. 1877 s. 129.

15. Hammer, Skatval, Nedre Stjørdalen pgd. Dirhem præget for Samaniden *Ahmad ibn Isma'īl* i *al-Sjās̄j* 911 e. Kr. Over fyrst Ahmads navn staar den samtidige kalifs *al-Muktadir billāh*, men utydelig og næsten avslitt. Bestemt av professor A. Seippel. Fundet 1901 under jernbanearbeide sammen med et par smaa sølvbarrer, som nu er tapt.

Trondhjems Museums oldsaksamling no. 6494.

Aarsb. fra For. t. n. fortidsm. bev. 1901, s. 373.

16—18. Sand, Verdalen pgd.

16. En halv dirhem, om abbasidisk eller samanidisk kan vanskelig bestemmes. I første fald er den præget mellem 815—929 e. Kr., i sidste fald mellem 893—912 e. Kr.

17. Sikkert samanidisk, men prægningssted og aarstal kan ikke nøiagtig bestemmes.

18. Præget av *Bisutun ibn Wasjmagir*, hersker i Tabaristan i det nordlige Persien 967—976 e. Kr. I et andet felt paa mynten nævnes kalifen *al-Muti^c lillah*, hvis regjeringstid falder mellem ca. 946—974 e. Kr. Under hans navn staar navnet paa hans major domus, den egentlige hersker, den bekjendte fyrste *Ruknu-d-daula* av Bujidernes æt. Mynten maa være præget i et av aarene mellem 967—974 e. Kr. Prægningsstedet kan ikke bestemmes. Meget sjelden.

No. 16—17 er bestemt av professor J. P. Broch, no. 18 av professor A. Seippel.

Tilhører det bekjendte myntfund fra Sand i Verdalen, hvor der paa et og samme jordstykke fra 1882 til forskjellige tider er opsamlet ialt 83 mynter. Fundet, som maa være nedlagt i et av aarene nærmest før eller efter 1020, altsaa under Olav den Helliges regjering, er beskrevet av B. Hartmann i T.hjems VSS. 1899, 6 og 1907, 10.

Trondhjems Museums myntsamling.

19. Verdalen. Dirhem, abbasidisk, fra *al-Mahdi's* regjering (775—785 e. Kr.). Præget i *Bagdad*. Et større segment mangler. Bestemt av professor J. P. Broch, som har meddelt at et par lignende findes i Universitetets myntsamling. Fundet før 1876.

Trondhjems Museums myntsamling.

T.hjems VSS. i 19. aarh. VIII, s. 172.

20—25. Kaldal, Namdalseidet, Beitstaden pgd.

20. Præget i *Nisjapur* 952/3 e. Kr. under kalifen *al-Mustakfi billah* og emiren *Nuh ibn Nasr*.

21—25. Endel brudstykker av antagelig mindst 5 kalifmynter og samanidiske mynter fra tiden 889—942 e. Kr.

Fundet 1848 sammen med en hel del tyske og adskillige angelsaksiske mynter til henimot 1020 samt 3 ældre frankiske mynter med Karls monogram og nogen uvisse brakteater. Desuten fandtes en hel del sølvtraad av forskjellig tykkelse og ophugne stykker av forskjellige sølvsaker, hvorav et smukt med niello og forgyldning prydet sverdskebebeslag (fig. 2).

Mynterne bestemt av professor C. A. Holmboe.

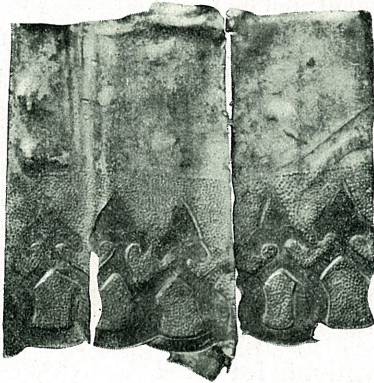

Fig. 2. ½.

Mynterne i Universitetets myntsamling, resten av fundet i Universitetets oldsaksamling.

Mémoires de la Soc. d'archéol. de St. Petersbourg IV, 361 f.

T.hjems VSS. i 19. aarh. VIII, s. 173.

O. Rygh: Norske Myntfund, s. 10 (Chra. VS. forh. 1876. No. 10). Aarb. f. nord. Oldk. 1877, s. 128.

K. Rygh: Faste forn. og oldsagf. i Nordre T.hjems amt, s. 39 f.

26. Klinga, Klinga s., Namsos p.g.d. 3 brudstykker av en kufisk mynt med saa utydelig præg, at den neppe vil kunne bestemmes.

Fundet paa bunden av en gravhaug i et avlangt firkantet gravrum omgitt av stokker. I graven fandtes desuten følgende saker:

- a. Smykkenaal av sølv med kløverbladformet bøiet hode som R. 681.
- b. Perle av blaatt glas, nærmest terningformet med sterkt avskaarne hjørner.
- c. 2 avbrukne stykker av en smal baandformet ring av sølv av vidde omtrent som en fingerring.
- d. 2 sammenhørende brudstykker av en baandformet fingerring av sølv, som dog ikke har hørt sammen med fg.
- e. En sterkt oksyderet klump sølv.
- f. Endel brudstykker av jern, deriblandt dele av et sigdbladd, et ubestemmelig redskap med træskaft, nogen ufuldstændige klingsøm, en meget liten ring.
- g. 2 stykker flint.
- h. En klump pimpsten.

Trondhjems Museums oldsaksamling no. 11176.

T.hjems VSS. 1914, 4, 30 f.

27. I n d h e r r e d. Dirhem, abbasidisk, slagen i *al-Muhammadija*

under *Hārūn al-Rasjids* regjeringstid (786—809 e. Kr.), vistnok præget i et av aarene 796—802 e. Kr. av kalifen i hans søn og efterfølger *al-'Amīns* navn. Cfr. Tornberg no. 186, 196, 197. Et mindre segment er avskaaret. Bestemt av professor J. P. Broch. Skal være fundet et sted i Indherred i begyndelsen av 19. aarh.

Trondhjems Museums myntsamling.

T.hjems VSS. i 19. aarh. VIII, s. 173.

28—33. I Trondhjems Museums myntsamling opbevares desuten følgende mynter, om hvis findested der mangler oplysninger, men som dog alle antagelig skriver sig fra det trondhjemske.

28. Præget i *al-Sjās̄j* av emiren *Nasr ibn Ahmad* under *al-Muktadir billāh's* kalifat, sandsynligvis straks før aar 300 e. H. (912/3 e. Kr.). Bestemt av A. Seippel.

29. Præget ifølge Tornberg cl. II, no. 39, i *al-Muhammadija* 767 av kalifen *al-Mahdī*, søn av *al-Mansur*. Bestemt av professor J. P. Broch. Sjelden.

30. Abbasidisk dirhem præget i *Bagdad* 775—8 av kalifen *al-Mahdī*.

31. Abbasidisk dirhem præget for *Hārūn al-Rasjid* 786—809.

32. Dirhem med slitt, ulæselig præg.

33. Dirhem med slitt, ulæselig præg.

NORDLANDS AMT.

34. Børøy, Hadsel pgd., Vesteraalen. Samanidisk sølvmynt præget i *al-Sjās̄j* aar 903/4 e. Kr. under kalifen *al-Muktafi billāh* og emiren *Isma'īl ibn Ahmad*. Tornberg XLIX note.

Fundet omkring 1810 i en gravhaug.

Universitetets myntsamling.

Aarb. f. nord. Oldk. 1877, s. 129.¹

¹ Efter meddelelse av ²⁸/₂ 1917 fra hr. bestyrer O. Nicolaissen, Tromsø, skal der ogsaa paa Bleik, Andøen, Vesteraalen, være fundet en kufisk mynt. Om denne har man dog ikke kunnet erholde nærmere oplysning.

Samtlige hittil kjendte kufiske myntfund fra det nordenfjeldske Norge fordeler sig paa amterne saaledes:

Søndre Trondhjems amt:

Fund	Antal mynter
------	--------------

6	74
---	----

Nordre Trondhjems amt:

7	14
---	----

Nordlands amt:

2	20
---	----

Sum 15	108
--------	-----

Hertil kommer de 6 mynter no. 28—33 i likesaa mange fund, der som nævnt antagelig alle skriver sig fra det trondhjemske.

At trække nogen grænse mellem vestlige og østlige fund lar sig ikke godt gjøre. Enkelte av fundene kan jo betegnes som utprægede kystfund, saaledes foruten Hertenfundet no. 1 (Vitsø, Hevne), 13 (? Fosen) og 31 (Børøy, Hadsel, Vesteraalen). De fleste skriver sig dog fra fundsteder længere inde ved fjordene eller i den ytre del av de ved fjordene liggende herreder, saaledes no. 2—9 (Tilder, Klæbu), 10—11 (Høstad, Byneset), 12 (Strinda eller Stjørdalen), 14 (Vernes, Stjørdalen), 15 (Hammer, Skatval), 16—18 (Sand, Verdalen), 19 (Verdalen), 20—25 (Kaldal, Namdalseidet) og 26 (Klinga, Namsos). Heller ikke Holtefundet kan man betegne som noget egentlig indlandsfund. Der kan i det hele tat ikke, sparsomt som materialet endnu er, paa topografisk grundlag paavises nogen tids- eller karakterforskjel forøvrig i disse fund.

Derimot synes man ogsaa i det nordenfjeldske materiale at kunne utskille en ældre gruppe av mynter præget i det 8. aarhundrede og første halvdel av det 9., og en yngre præget mellem midten av det 9. og midten av det 10. aarh.¹ Til den ældre gruppe turde henføres de kufiske mynter i følgende fund:

¹ Se navnlig H. Schetelig i hans ovf. anf. avhandl. s. 29 ff. og den der citerede litteratur.

1. Vitsø, Hevne. Præget 767/8 i *al-Muhammadija*.¹ Selve Vitsøfundet tilhører som foran nævnt en langt yngre tid, og mynten, som er meget slitt, maa derfor ha været gammel og brukt, da den blev nedlagt i ekekarret sammen med de angelsaksiske, tyske og svenske mynter.
19. Verdalen. Præget i *Bagdad* 775—785.
27. Indherred. Præget i *al-Muhammadija* 767.
29. Præget i *al-Muhammadija* 767.
30. Præget i *Bagdad* 775—8.
31. Præget 786—809.

Hertil kunde man mulig føie de 2 slitte og ulæselige mynter no. 32 og 33, som vel tilhører samme gruppe.

Ogsaa Torgaardfundet (no. 2—9) indeholder meget tidlige mynter, hvorav den ældste er præget 714, men da fundet ogsaa omfatter mynter præget saa sent som 861—3, tør det være noget tvilsomt hvorvidt dette fund kan henføres til den ældre eller yngre gruppe. Maaske er her blandet sammen mynter fra begge. En fornyet, bestemmelse av disse mynter, hvorved det kanske vilde være mulig at læse prægningsstederne ialfald for enkelte av dem, turde belyse spørsmålet nærmere. Ogsaa med hensyn til no. 12 (Strinda eller Stjørdalen) præget 833—42 tør det være tvilsomt, til hvilken gruppe den skal henføres.

Denne ældre gruppe av kufiske mynter antages som bekjendt av Schetelig at skyldes vestlig import og være kommen til vort land samtidig med det 9. aarhundredes indførsel av frankiske og angelsaksiske mynter. Den historiske bakgrund for disse tidlige kufiske mynter, som tildels ogsaa ved sit prægningssted henviser til kalifatets vestlige provinser, ser Schetelig særlig i de to større historisk kjendte ekspeditioner i 844 og 859—61, hvorved vikingerne i Vesterveg kom i berøring med Spanien og Afrika. Myn-

² Av de byer i orienten, som bærer dette navn, menes her og i det følgende efter velvillig meddelelse av professor A. Seippel *al-Muhammadija* i Persien, søndenfor det Kaspiske hav, omtrent 10 km. fra Teheran. Byen, som blev ødelagt av mongolerne i det 13. aarh., het ogsaa med et andet navn *al-Rei*.

terne i denne ældre gruppe forekommer gjerne enkeltvis i gravfund og er ikke sjelden gjennemboret for at brukes som hængesmykker.

Den yngre gruppe, antages at skyldes østlig import over Sverige, hvortil myntstrømmen naar henimot slutten av 9. aarh.¹⁾ De fleste av disse mynter er præget for de samanidiske fyrster i landene østenfor det Kaspiske hav. Til denne gruppe hører de to betydelige nordenfjeldske fund fra Holte og Herten. Desuten turde hertil henføres fundene

10—11. Høstad, Byneset, med en samanidisk mynt præget i *Samarkand* 945/6.

14. Vernes, Stjørdalen. Præget i *Samarkand* 944/5.

15. Hammer, Skatval. Præget i *al-Sjās*j 911.

16—18. Sand, Verdalen, med mynter præget i det 10. aarh.

20—25. Kaldal, Namdalseidet, med mynt præget i *Nisjāpur*) 952/3 og brudstkr. av samanidiske mynter fra tiden 889—942.

31. Børøy, Hadsel. Samanidisk mynt præget i *al-Sjās*j 903/4.

Med hensyn til nedlægningstiden er det ganske interessant at lægge merke til at de tre forholdsvis betydelige skattefund fra Vitsø, Hevne, fra Sand, Verdalen, og fra Kaldal, Beitstaden, alle tør antages at være nedlagt omkring 1020, et fænomen som vel har sin særlige historiske bakgrund.

Sammenlignet med de rike fund av kufiske mynter i Sverige og Danmark er det nordenfjeldske materiale, som man paa forhaand kan vente, ikke imponerende, men det utgjør dog en ganske betydelig del av de fund, som er fremdraget i Norges jord. Hovedmængden av de nordenfjeldske mynter tør forutsættes at være kommen over Sverige og bærer vidnesbyrd om handelsforbindelser i vikingetiden mellem landets nordlige dele og det østlige Skandinavien.

¹⁾ Cfr. O. Montelius: Kulturgeschichte Schwedens, s. 270. Schetelig anf. arb. s. 30.

Fortegnelse

over

de paa kartet pl. IV indlagte fundsteder.

1. Vitsø, Hevne.
 2. Holte, Orkedalen.
 3. Høstad, Byneset.
 4. Torgaard, Tilder.
 5. Vernes, Stjordalen.
 6. Hammer, Skatval.
 7. Sand, Verdalen.
 8. Verdalen.
 9. Kaldal, Beitstaden.
 10. Klinga, Namsos.
 11. Herten, Alstahaug.
 12. Børøy, Hadsel.
-

55.

58.

59.

60.

I.

IV.

VI.

IX.

X.

XI.

Oversigt over kufiske myntfund i det nordenfjeldske Norge. Hvert findested er merket med +.